

ADVIES

**Betreffende de voorlopige erkenning van het Regionaal
Landschap Zuid-Hageland**

2010|50

Inhoudsopgave

Krachtlijnen.....	3
Inleiding	4
Adviestekst	5
1. Juridische situering.....	5
2. Algemene opmerkingen.....	6
3. Formele omkadering.....	6
4. Bestuursorganen.....	7
5. Werkingsgebied	8
6. Activiteitenoverzicht	9
7. Boekhouding en financiën.....	10
8. Conclusie	10

Krachtlijnen

Op 21 mei 2008 werd het Regionaal Landschap Zuid-Hageland officieel opgericht, met 9 participerende gemeenten, de provincie Vlaams-Brabant en lokale verenigingen voor natuurbehoud, toerisme, landbouw en jacht.

De Minaraad stelt vast dat het regionaal landschap voldoet aan alle criteria die vermeld worden in het besluit van de Vlaamse Regering van 8 december 1998 inzake de voorlopige en definitieve erkenning van regionale landschappen ("Erkenningsbesluit").

Het regionaal landschap heeft een rechtspersoonlijkheid verworven en werd door de deputatie van de provincie Vlaams-Brabant ter voorlopige erkenning voorgedragen. De samenstelling van de bestuursorganen is conform het Erkenningsbesluit en sluit grotendeels aan bij andere reeds (voorlopig) erkende regionale landschappen. De Minaraad wijst wel op het relatief grote aandeel van vertegenwoordigers van lokale overheden. Een evenwichtige inspraak- en taakverdeling zal extra bewaakt moeten worden.

Het werkingsgebied van het regionaal landschap wordt gekenmerkt door een typisch landschap met een grote cultuurhistorische waarde, een hoge actuele natuurwaarde met grote mogelijkheden voor natuurontwikkeling en natuurgerichte recreatie en toerisme.

Het regionaal landschap heeft sinds zijn oprichting reeds veel activiteiten ontplooid die gericht zijn op de bevordering van het streekeigen karakter, de natuurrecreatie en -educatie, het recreatief medegebruik, het natuurbehoud en de ontwikkeling van kleine landschapselementen.

Samenvattend adviseert de Minaraad dus positief over de aanvraag tot voorlopige erkenning van het regionaal landschap Zuid-Hageland. De Minaraad erkent dat het regionaal landschap reeds veel inspanningen geleverd heeft en succesvol is in de volwaardige uitbouw van een regionaal landschap, kaderend binnen de krijtlijnen van het Erkenningsbesluit.

Inleiding

De Minaraad ontving op 26 juli 2010 een adviesvraag van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) over de aanvraag tot voorlopige erkenning van het Regionaal Landschap Zuid-Hageland vzw.

De adviesvraag gaat uit van een adviesperiode van twee maanden, de uiterste adviesdatum wordt zodoende dan 23 september. Met voorliggend ontwerpadvies wil de Minaraad tegemoet komen aan de vooropgestelde adviestermin.

Artikel 6, §1, van het besluit van de Vlaamse Regering van 8 december 1998 bepaalt de adviesrol van de Minaraad inzake de voorlopige en definitieve erkenning van regionale landschappen.

Vlaanderen telt vandaag 14 definitief erkende regionale landschappen. De eerste acht regionale landschappen werden door het uitvoeringsbesluit automatisch als voorlopig erkend beschouwd. Sindsdien werd de Minaraad zevenmaal om advies gevraagd over de voorlopige erkenning van een nieuw regionaal landschap. De Minaraad bracht advies uit over de voorlopige erkenning van het RL Houtland op 4 juli 2002, van het RL Lage Kempen op 16 december 2004, van het RL Groene Corridor op 6 juli 2006, van het RL IJzer en Polder op 7 april 2008, van het RL Schelde-Durme op 4 februari 2009, van het RL de Voorkempen op 29 april 2009 en recent van het RL Rivierenland op 2 september 2010.

Het advies werd unaniem goedgekeurd.

Walter Roggeman
voorzitter Minaraad

Adviestekst

1. Juridische situering

[1] **Algemeen.** Een regionaal landschap (RL) is een streek met een eigen identiteit en met belangrijk natuur- en landschapswaarden. Binnen het werkingsgebied van een RL worden activiteiten ontwikkeld rond duurzame streekontwikkeling op basis van de actuele en potentiële van de natuur, het landschap en de streekeigenheid. Regionale landschappen worden beschouwd als een belangrijk interbestuurlijk instrument voor draagvlakverbreding voor een duurzame grensoverschrijdende ontwikkeling van de open ruimte.

Regionale landschappen worden erkend door de minister, bevoegd voor het leefmilieu. De procedure en de voorwaarden voor de erkenning van regionale landschappen werden vastgelegd in het Besluit van de Vlaamse Regering van 8 december 1998 tot vaststelling van de regels voor de voorlopige en definitieve erkenning van Regionale Landschappen ("Erkenningsbesluit"). In dit besluit kadert ook de huidige adviesvraag (artikel 6, §1).

[2] **Criteria.** Het Erkenningsbesluit creëert door middel van een aantal criteria een juridische kader voor de (her)erkenning van regionale landschappen.

Om voorlopig en om definitief erkend te worden moet een regionaal landschap aan elk van de onderstaande erkenningsvoorwaarden voldoen:

1. Het regionaal landschap bezit rechtspersoonlijkheid (art. 4, §1, 1°).
2. Het regionaal landschap is voorgedragen door de bestendige deputatie van de provincie of door minstens drie aaneengesloten gemeenten (art. 4, §1, 4°).
3. Het regionaal landschap heeft een algemene vergadering waarvan de volgende doelgroepen deel uitmaken: provincie en/of gemeenten, erkende milieu- en natuurverenigingen en erkende landbouworganisaties, erkende verenigingen ter bevordering van toerisme en recreatie en erkende wildbeheereenheden (art. 4, §2).
4. Het regionaal landschap heeft een raad van bestuur die voor minstens 1/3 bestaat uit vertegenwoordigers van provincies of gemeenten, voor minstens 1/3 uit vertegenwoordigers van erkende natuurverenigingen en uit vertegenwoordigers van de resterende doelgroepen (art. 4, §3).
5. Het regionaal landschap heeft een werkingsgebied (art. 4, §1,2°). Dit gebied onderscheidt zich geografisch duidelijk van de omgevende streken, met een minimum aaneengesloten oppervlakte van 30.000 ha, een typisch landschap, met een grote gaafheid en samenhang en/of cultuurhistorische waarde, een hoge actuele natuurwaarde en met grote mogelijkheden voor natuurontwikkeling en natuurgerichte recreatie en toerisme (art. 1, §2, 4°).
6. Het regionaal landschap bestaat minstens 2 jaar en ontplooit aantoonbare activiteiten (art. 4, §1, 3°). Deze activiteiten zijn gericht op de bevordering en de promotie van het streekeigen karakter, de natuurrecreatie, de natuureducatie, het recreatief medegebruik, het natuurbehoud en het beheer, het herstel, de aanleg en de ontwikkeling van kleine landschapselementen (art. 2).

Om erkend te blijven moet een regionaal landschap jaarlijks minstens de volgende activiteiten organiseren (art. 4, §6):

1. minstens tweemaal de publicatie van een landschapskrant;
2. minstens drie vormingsactiviteiten met minimaal 25 deelnemers;

3. minstens drie brede publieksactiviteiten met telkens 100 deelnemers;
4. activiteiten die de participatie van de doelgroepen en de bevolking aan het beheer van kleine landschapselementen bevorderen.

Het regionaal landschap moet een boekhouding voeren opdat de aanwending van de subsidie van de Vlaamse Gemeenschap controleerbaar is (art. 4, §7).

De voorwaarden vermeld onder §6 en §7 van art. 4 kunnen in principe niet volledig toegepast worden op regionale landschappen die nog voorlopig erkend moeten worden. De Minaraad hanteert deze voorwaarden indicatief, om na te gaan of het betrokken regionaal landschap levenskrachtig is.

Op het ogenblik van de aanvraag tot voorlopige erkenning moet een regionaal landschap aan volgende bijkomende voorwaarden voldoen (art. 5):

1. een gemotiveerde aanduiding van de grenzen van het beoogde werkingsgebied van het voorgestelde Regionaal Landschap;
2. een beslissing van de Bestendige Deputatie van de provincie of van gemeenteraden van minstens 3 aaneengesloten gemeenten; deze beslissing omvat de goedkeuring van volgende onderdelen: de doelstellingen, de participatie in het samenwerkingsverband en de ondersteuning van het Regionaal Landschap;
3. een werkprogramma met begroting.

2. Algemene opmerkingen

[3] Invulling. Algemeen stelt de Minaraad vast dat het erkenningsdossier van het regionaal landschap Zuid-Hageland duidelijk en gestructureerd is opgebouwd met uitvoerige toelichtingen bij de verschillende hoger genoemde erkenningsvoorwaarden. In wat volgt gaat de Minaraad nader in op de concrete invulling van deze criteria.

De Minaraad vindt de weergave van Tabel 1 op pagina 1 van het erkenningsdossier heel bruikbaar. Deze tabel geeft een overzicht van de verschillende criteria in het Erkenningsbesluit en maakt de link naar de respectievelijke hoofdstukken in het erkenningsdossier. Een dergelijke tabel bevordert de overzichtelijkheid en leesbaarheid significant. Het zou raadzaam zijn dat elk dossier in de toekomst zo een tabel in de inleiding opneemt.

[4] Budgettaire implicaties. De Minaraad wenst zijn algemene vraag te herhalen om aandacht voor de nodige financiële middelen. Voldoende financiële middelen zijn noodzakelijk opdat nieuwe erkenningen niet ten koste gaan van de financiering van een breder scala aan instrumenten, zoals o.a. RL en andere initiatieven.

3. Formele omkadering

[5] Rechtspersoonlijkheid en oprichting. Sinds 2007 bestaat er een breed samenwerkingsverband tussen de provincie Vlaams-Brabant en verschillende gemeenten en verenigingen uit het zuidoosten van de provincie om het behoud en het herstel van typische lokale landschappen en natuurwaarden te stimuleren. Doel is om hiervoor een breed draagvlak te creëren bij het grote publiek en alle plattelandssectoren. Dit engagement leidde tot de officiële oprichting van de vzw

Met de aanvraag tot voorlopige erkenning willen de provincie en het RL een belangrijke stap zetten om binnen een structureel erkende organisatie intensiever werk te maken van natuur- en landschapszorg in de regio.

- [6] **Voordracht deputatie.** De provincie Vlaams-Brabant heeft in het besluit van de Deputatie van Vlaams-Brabant van 24 juni 2010 het RL formeel voorgedragen om een voorlopige erkenning aan te vragen. Op 19 juli werd de voorlopige erkenning per brief aangevraagd door de provincie.

4. Bestuursorganen

- [7] **Algemene Vergadering.** De Algemene Vergadering (AV) van het RL Zuid-Hageland bestaat uit 43 vaste leden (met stemrecht) en 6 'ambtshalve' leden (adviserend, niet stemgerechtigd), hetgeen het totaal brengt op 49 leden (telkens een effectief vertegenwoordiger en een plaatsvervanger). Concreet behelzen de vaste effectieve leden 20 vertegenwoordigers van de aangesloten steden en gemeenten (18) en de provincie Antwerpen (2) (groep A), 11 vertegenwoordigers van erkende milieu- en natuurverenigingen (groep B) en 12 vertegenwoordigers van erkende verenigingen voor landbouw (4), toerisme (4) en wildbeheer (4) (groep C).

De Minaraad stelt vast dat de AV van het RL Zuid-Hageland samengesteld is conform het Erkenningsbesluit (art. 4, §2). Het aantal effectieve stemgerechtigde leden is lager dan het gemiddelde (47) en de mediaan (48) van de andere reeds (voorlopig) erkende RL. De Minaraad wijst wel op het grote aandeel van groep A (41%). Deze groep heeft hierdoor één van de grotere procentuele vertegenwoordigingen in de AV van alle RL. Dit relatief hoge aantal vindt zijn oorsprong in het feit dat de provincie en de aangesloten steden en gemeenten telkens twee effectieve vertegenwoordigers hebben. De Minaraad vraagt zich af of dit strikt noodzakelijk is om een goede werking van het regionaal landschap na te streven. Er zou overwogen kunnen worden om niet meer dan één vertegenwoordiger per instantie af te vaardigen. Het risico is anders namelijk reëel dat de groep een te groot overwicht zal vormen, wat een evenwichtige inspraak- en taakverdeling binnen het regionaal landschap in het gedrang kan brengen.

De Minaraad merkt op dat landeigenaars en bosgroepen niet expliciet opgenomen zijn in de bestuursorganen van het RL, ook niet als 'geassocieerd' lid. Bij andere RL zijn de bouseigenaars soms via de bosgroepen vertegenwoordigd, wat hier niet het geval is. Werden ze nog niet gevraagd om te participeren aan de bestuursorganen of zijn er andere redenen? Bosgroepen en landeigenaars zijn toch belangrijke partners(chappen) in de open ruimte en zouden een nuttige bijdrage kunnen leveren aan de goede werking van RL, gezien er heel wat opportuniteiten zijn tot gebiedsgerichte samenwerking.

Het erkenningsdossier vermeldt dat er tot op heden drie AV georganiseerd werden, nl. op 21 mei 2008 (oprichtingsvergadering), 23 april 2009 en 18 maart 2010. Deze jaarlijkse vergaderfrequentie komt overeen met de meeste van de

andere reeds (voorlopig) erkende RL.

De verslagen van de vergaderingen werden als bijlage bij het dossier gevoegd. De Minaraad merkt verheugd op dat bij deze verslagen volledige aanwezigheidslijsten vermeld worden, inclusief de respectievelijke instanties die de aanwezigen vertegenwoordigen. Dit is meestal niet het geval bij de verslagen van de andere RL, hetgeen nochtans noodzakelijk is voor een goede verslaggeving. Het oplijsten van de entiteitsreferenties maakt het mogelijk om de procentuele vertegenwoordiging van de verschillende doelgroepen na te gaan.

[8] Raad van Bestuur. De Raad van Bestuur (RVB) van het RL Zuid-Hageland bestaat uit 14 leden waarvan vijf vertegenwoordigers van de provincie en gemeenten/steden, vijf leden van erkende milieu- en natuurverenigingen en vier van doelgroep C (2 leden van erkende landbouwverenigingen, 1 van toeristische verenigingen en 1 van wildbeheereenheden). Er zijn twee niet-stemgerechtigd adviserend leden (van Dienst Leefmilieu Vlaams-Brabant en het Agentschap voor Natuur en Bos).

De Minaraad stelt vast dat de samenstelling van de RVB conform is aan art. 4, §3 van het Erkenningsbesluit: minstens 1/3 bestaat uit vertegenwoordigers van de provincie en gemeenten/steden en minstens 1/3 uit vertegenwoordigers van de milieu- en natuurverenigingen.

In 2008 kwam de RVB vier keer samen (eerste was oprichtingsvergadering), in 2009 ook vier keer en in 2010 reeds twee keer. Het dossier bevat de verslagen van deze vergaderingen. Enkel bij de twee eerste verslagen worden de respectievelijke instanties, die de aanwezigen vertegenwoordigen, vermeld. In navolging van de bemerking bij [7] is dit betreurenswaardig. De Minaraad vraagt dus expliciet om deze informatie in de toekomst continu bij de verslaggeving op te nemen.

5. Werkingsgebied

[9] Oppervlakte en samenhang. Het werkingsgebied van het RL Zuid-Hageland strekt zich uit over 9 aaneengesloten gemeenten met een totale oppervlakte van 38.706 ha. Hiermee wordt ruimschoots voldaan aan de minimum vereiste van 30.000 ha.

Het werkingsgebied heeft een grote landschappelijke waarde, zowel vanuit landschapsvisuele, -historische als -ecologische invalshoek. Het wordt gekenmerkt door typische landschapselementen en onderscheidt zich geografisch, geologisch en hydrologisch van het werkingsgebied van het RL Noord-Hageland. De grote abiotische variatie heeft een hoge diversiteit in bodemgebruik, landschapsbeelden en fauna en flora tot gevolg. Dit schept belangrijke mogelijkheden voor natuurgerichte recreatie en toerisme, hetgeen in belangrijke mate reeds uitgebouwd werd in het werkinggebied.

De Minaraad erkent de aanwezigheid van belangrijke landschappelijke en biologisch waardevolle gebieden in het RL Zuid-Hageland (cf. o.a. Landschapsatlas en Biologische Waarderingskaart) en vindt het in dit licht opportuun om tot voorlopige erkenning over te gaan.

6. Activiteitenoverzicht

[10] Uitgevoerde en geplande activiteiten. In de voorbije 2 jaar sinds de oprichting van het RL Zuid-Hageland werd een veelheid van activiteiten uitgevoerd rond vier thema's: (1) natuurbehoud en kleine landschapselementen, (2) natuureducatie en communicatie, (3) streekeigen karakter en (4) natuurrecreatie en recreatief medegebruik. Het hoogste aantal activiteiten (14) werd georganiseerd rond het tweede thema. Dit is deels logisch, gezien het meestal korte eenmalige acties betreft die vaak nauw samenhangen met de andere 3 thema's. Het RL heeft de doelgroepen en het brede publiek actief betrokken bij al deze activiteiten. Er werden diverse vormen georganiseerd en op het terrein gebeurden concrete realisaties. Zo werden o.a. verschillende projecten opgezet rond soortbescherming (huiszwaluw, akkervogels) en het behoud en herstel van kleine landschapselementen (poelen, bermen). Al deze activiteiten worden uitvoerig geïllustreerd in de bijlagen van het erkenningsdossier.

In het licht van bovenstaande, stelt de Minaraad vast dat het RL Zuid-Hageland reeds heel wat activiteiten heeft ontwikkeld die kaderen binnen het Erkenningsbesluit. De Minaraad merkt evenwel op dat specifieke projecten en acties rond het vierde thema nog ontbreken. Dit wordt ook erkend in het dossier. Het RL heeft wel reeds een aantal initiatieven genomen om inwoners en overheden dichter bij de projectwerking te betrekken binnen en buiten de andere drie thema's (bv. co-organisatie van themawandelingen). De Minaraad dringt er toch op aan om in de toekomst meer aandacht te besteden aan dit thema, gezien het essentieel is voor draagvlakverbreding.

Het RL heeft ook ingespeeld op de instrumenten die op Vlaams niveau werden uitgewerkt voor de RL. Zo werd in 2010 een samenwerkingsovereenkomst opgesteld met de VLM om een bedrijfsplanner te werk te stellen binnen het RL. Het RL plant ook om in 2011 een landschaps animator aan te werven, op voorwaarde dat de voorlopige erkenning goedgekeurd wordt.

De Minaraad benadrukt algemeen dat het RL Zuid-Hageland haar gebiedsgerichte en thematische activiteiten gedegen moet verder zetten. In het dossier wordt aangegeven dat veel reeds opgestarte activiteiten ook in de toekomst verder uitgebouwd en opgevolgd zullen worden. Dit werd zo opgenomen in hun meerjarenprogramma. Concreet betreft het 14 acties rond de hoger genoemde thema's die in de periode 2010-2013 verder gezet zullen worden. Bijkomend worden ook nog een aantal nieuwe initiatieven vooropgesteld, zoals o.a. de aanleg en het herstel van hagen en houtkanten, opstart van een biodiversiteitsloket, gebruik mobiele fruitpersen en een aantal vormen. De Minaraad beoordeelt deze initiatieven als positief. De geplande aanwerving van een landschaps animator betekent een essentiële versterking van het team, dat reële kansen creëert voor de verdere uitbouw van acties rond het behoud en de ontwikkeling van kleine landschapselementen en andere belangrijke landschapswaarden.

[11] Verplichte activiteiten. Het RL Zuid-Hageland plant om twee maal per jaar een landschapskrant uit te geven, die breed verspreid wordt in het werkingsgebied. Sinds 2008 zijn er reeds vijf landschapskranten verschenen (augustus 2008, oktober 2008, april 2009, november 2009 en april 2010).

In de periode 2008-2010 heeft het RL reeds 10 vormingsactiviteiten georganiseerd. Aan de voorwaarde in het Erkenningsbesluit van minstens 3 vormingsactiviteiten met telkens minstens 25 deelnemers (die echter enkel geldt

voor reeds erkende RL om erkend te blijven, maar hier indicatief gebruik wordt (zie punt [2])), werd hierbij ruimschoots voldaan.

In de voorbije twee jaar heeft het RL ook zeven brede publieksactiviteiten (mee) georganiseerd. Hierbij werd ook voldaan aan de voorwaarde in het Erkenningsbesluit van minstens 3 brede publieksactiviteiten waaraan telkens minstens 100 deelnemers participeren.

7. Boekhouding en financiën

[12] Verslagen en begroting. Het erkenningsdossier bevat het financieel verslag van de periode 2008-2010 en de begroting voor de periode 2011-2013. Dit werd gecontroleerd door een erkend boekhouder. Het eerste boekjaar ging van start bij de oprichting van het RL Zuid-Hageland op 21 mei 2008. Voor deze datum werkte het RL binnen de financiële structuren van de provincie Vlaams-Brabant.

De inkomsten voor 2011 zijn begroot op 271.164 €, voor 2012 op 352.340 € en voor 2013 op 352.840 €, telkens bestaande uit provincie- en gemeentebijdragen, subsidies van ANB en Ruimte en erfgoed en restfinanciering door particulieren.

8. Conclusie

[13] Slotadvies. Aansluitend bij voorgaande bemerkingen adviseert de Minaraad positief over de aanvraag tot voorlopige erkenning van het RL Zuid-Hageland. De Minaraad erkent dat het RL reeds veel inspanningen geleverd heeft en succesvol is in de volwaardige uitbouw van een RL, kaderend binnen de klijtlijnen van het Erkenningsbesluit.